

TÄYTTÖOHJE: Lue infoteksti ja vastaa kaikkiin kysymyksiin. Tee vastausten perusteella nykytilanteen itsearviointi arvosanalla 1-5 sen mukaisesti, kuinka paljon kyseinen osa-alue vaatii kehittämistä. Arvioi ja kirjoita sen jälkeen mahdollisuutenne vaikuttaa vastauksissa esille nousseisiin seikkoihin. Pohdi ja merkitse, mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten. Kirjoita yhteenveto vastuullisuussuunnitelmaan.

Valitkaa vastuullisuussuunnitelmaan ensisijaisesti ne kehittämiskohteet, jotka ovat saaneet heikon arvosanan (1-2) ja joiden kehittämisellä arvioitte olevan suurimman vaikutuksen.

Strategioiden huomioiminen ja eri palveluiden yhteiskunnallinen rooli

Eri strategiat luovat pohjan palveluiden pitkän aikavälin toiminnalle. Strategiaa ilmennetään käytännön toimenpiteillä.

Palvelutoiminnan tulee asettaa toiminnalleen selkeät, mitattavat ja seurattavat tavoitteet. Tavoitteiden toteuttamiselle tulee myös varata riittävästi henkilöstö- taloudellisia- ja teknisiä resursseja ja kohdentaa ne viisaasti.

Strategian toteuttaminen on jatkuva prosessi ja sen noudattaminen edellyttää säännöllistä seuranta, arviointia ja muokkaamista. Organisaation sisällä strategian täytäntöönpanoon osallistuu koko henkilöstö ja strategian toteutuminen vaatii yhteistyötä koko organisaatiolta. Strategian toteuttamisesta raportoidaan ja viestitään henkilöstölle, asiakkaille ja sidosryhmille.

Julkisilla palveluilla on merkittävä yhteiskunnallinen rooli terveellisen, ravitsevan ja vastuullisesti tuotetun ruuan tuottajana. Ruokapalvelut toteuttavat muitakin yhteiskunnallisia tavoitteita kuten parantavat ruokaturvaa ja huoltovarmuutta, torjuvat ilmastonmuutosta sekä auttavat säilyttämään luonnon monimuotoisuutta, tukevat paikallista elinkeinoa ja edistävät yhteisöllisyyttä, vaikuttamista ja osallistumista.

Puhtauspalvelun roolina on terveellisen, viihtyisän ja turvallisen työympäristön ylläpitäminen ja kiinteistöjen sisäilman puhtauteen vaikuttaminen siivouksellisin keinoin.

Kestävän kehityksen strategiat

Ateria- ja puhtauspalvelujen on tärkeää tutustua tilaajatahojen (esim. kunnan) strategioihin. On hyvä huomioida kansainväliset sekä kansalliset ja alueelliset kestävän kehityksen strategiat. Ruokapalvelun oman strategian laatimisessa huomioidaan, että Suomi on sitoutunut Agenda 2030 toimintaohjelmaan. Suomen Kansallinen julkisten hankintojen strategiaan (9/2020) on kirjattu tavoite kestäville ja vastuullisille ruokapalvelu- ja elintarvikehankinnoille. Kansallisen hankintastrategian tavoitteita tarkentaa Valtioneuvoston periaatepäätöksessä olevat linjaukset.

Puhtauspalvelussa toteutetaan Agenda 2030 toimintaohjelman tavoitteita ja Hinku- ja Fisu kuntien kestävyystavoitteita.

Mitkä kestävän kehityksen strategiat ohjaavat toimintaa?	iin kunnan resurssiviisauden tiekartta ja Resurssiviisauden tiekartta				
Miten strategiat näkyvät käytännön työssä ja toimintojen kehittämisessä?	Hankinnoissa, työelämän käytännöissä ja talousarvion tavoitteissa				
Onko omistajan tai tilaajaorganisaation strategiaan tutustuttu ja hyödynnetty sitä?	Kyllä on				
Mikä on tärkein toimintaa ohjaava strategia ja miksi?	lin kunnan strategiset tavoitteet ja palvelulupaukset				
Kuinka usein strategian toteutumista seurataan ja se päivitetään uusia tavoitteita vastaavaksi?	joka valtuustokausi				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	

Organisaation johdon sitoutuminen

Mikään yritys tai organisaatio ei voi tänä päivänä ohittaa kestävän kehityksen periaatteiden noudattamista. Vastuullisuustoimille asetetun korkean tavoitetasen on lähdettävä organisaatiosta itsestään, sen arvoista ja visioista.

Johdon on ymmärrettävä toiminnan taloudellisten vaikutusten lisäksi ympäristö- ja ilmastovaikutukset sekä sosiaaliset- ja kulttuuriset vaikutukset. Johdon tulee sisäistää strategia ja olla sitoutunut strategiaan kirjattuihin tavoitteisiin ja niiden toteutumisen seurantaan. Johdon on hyvä säännöllisesti viestiä henkilöstölle ja sidosryhmille, miten strategia jalkautetaan konkreettiseen käytännön toimintaan ja miten vastuullista toimintaa yhdessä kehitetään.

Miten vastuullisuus on huomioitu organisaation visiossa ja arvoissa?

Huomioitu strategian mukaan visiossa ja palvelulupauksissa

Kuka/ketkä johtavat vastuullisuustyötä?

Toimialueen lautakunta ja viranhaltijat

Onko oma strategia esitelty ylimmälle johdolle / suunniteltu yhdessä johdon / tilaaja-asiakkaan kanssa?

Ei ole esitelty ylemmälle johdolle, on suunniteltu yhdessä päättäjien kanssa

Miten on varmistettu, että johto viestii omille sidosryhmilleen ruokapalveluiden vastuullisuustoimista?

Ei vielä varmistettu

Millaisia viestintämenetelmiä ja tiedolla johtamisen käytäntöjä on käytössä?

Sosiaalinen media, lehdistö ja kunnan sisäinen intra

Itsearviointi 1-5

1 = vähän tehty
5 = paljon tehty

Merkitse X

1

2

3

4

5

Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X

Kulttuurinen

Ekologinen

Sosiaalinen

Taloudellinen

Päättäjiin vaikuttaminen

Päättäjiin vaikuttamalla voidaan edesauttaa eri palveluiden toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia tuottaa laadukasta ruokaa ja puhtaita tiloja kuntalaisille Virka-toimi- ja luottamushenkilöt kunnissa, kuntayhtymissä, hyvinvointialueilla, seurakunnissa ja maakunnissa ovat keskeisessä roolissa, kun päätetään julkisten palveluiden toiminnasta ja tuottamisesta. Aktiivinen vuorovaikutus ja avoin keskustelu toiminnasta lisäävät päättäjien ymmärrystä palveluita koskevassa päätöksenteossa.

Linjatuilla päätöksillä on vaikutusta alueen elinvoimaisuuteen ja kehitykseen monella tavoin. Linjauksilla voidaan vaikuttaa alueen talouteen ja työllisyyteen, yritystoimintaan, palveluiden laatuun, asukkaiden terveyteen ja turvallisuuteen, ympäristöön ja kestäväan kehitykseen, toimiviin markkinoihin ja huoltovarmuuteen sekä paikalliseen kulttuuriin ja identiteettiin.

Miten ateria- ja puhtauspalvelun toimintaa tehdään näkyväksi päättäjille?	Lautakunnan kokouksissa, lehdistötiedotteilla ja käyttäjille suunnatuissa palavereissa				
Kuinka näkyvästi ateria- ja puhtauspalvelut tuovat esille omia vastuullisuus- asioitaan päättäjien tilaisuuksissa? (esim. hallitus, johtoryhmä, rehtorit, sairaanhoitopiirin johto).	Ei vielä kovin selkeästi				
Miten ateria- ja puhtauspalvelut voivat vaikuttaa kunnan toimintojen vastuullisuuteen?	Hankintojen kautta, oman tuotannon suunnittelun avulla				
Kuinka usein ja miten vastuullisesta toiminnasta ja sen tuloksista viestitään päättäjille?	kerran vuodessa tilinpäätöksen yhteydessä				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	

vaikuttaa eniten? Merkitse X				
---------------------------------	--	--	--	--

Yhteiskuntavastuu

Yhteiskuntavastuun toteuttamisella varmistetaan, että yhteiskunta toimii tasapainoisesti, reilusti ja tasa-arvoisesti ja että kaikilla on mahdollisuus elää hyvää elämää omassa toimintaympäristössään ja globaalisti. Yhteiskuntavastuu voi sisältää esimerkiksi ruokapalveluiden sitoutumisen kestäväan kehitykseen ja avun tarjoamisen sitä tarvitseville.

Miten ruoka- ja puhtaus palvelun toiminta vaikuttaa myönteisesti aluetalouteen?	Ostojen kautta, käyttämällä paikallisia tuotteita ja yrittäjien palveluita.				
Miten palvelutoiminta toteuttaa globaalia yhteiskuntavastuuta (esim. reilun kaupan periaatteet?)	Käyttämällä ympäristömerkittyjä tuotteita, ostamalla vastuullisesti tuotettuja tuotteita ja palveluita				
Millainen suunnitelma ruokapalveluilla on ruoka-avun järjestämiseksi esim. ylijääneen ruoan osalta?	Ruoka-apua lahjoitetaan iin kunnan Prikka-hankkeessa				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	

Varautuminen

Varautuminen on epävarman tulevaisuuden ennakkointia, riskien ja uhkatekijöiden kartoittamista sekä poikkeusolojen toimintaohjeiden laatimista. Varautumisen tavoitteena on minimoida mahdollisia haittoja ja vahingonkorvauksia sekä lisätä toimijoiden valmiutta ja kykyä vastata poikkeustilanteisiin, esimerkiksi sähkön ja vedenjakelun häiriöihin sekä raaka-aineiden saatavuushäiriöihin jne.

Varautumisessa voidaan ottaa huomioon monia asioita, kuten ilmastonmuutoksen vaikutukset, pandemiat, sotilaalliset uhat tai luonnonkatastrofit. Varautuminen voi sisältää monenlaisia toimia, kuten suunnitelmien ja toimintaohjeiden laatimista, varajärjestelyjen tekemistä, harjoittelua ja koulutusta sekä resurssien varaamista. Varautumisen tavoitteena on edistää ihmisten ja organisaatioiden kykyä selviytyä erilaisista haasteista ja uhkista.

Ruokapalveluiden varautumissuunnitelma pitää sisällään monta osa-aluetta kuten raaka-aineiden varahankintasuunnitelmat ja vaihtoehtoiset tavarantoimittajat, logistiikan haasteet, poikkeusajan ruokalistat, talousveden saatavuus ja tärkeimpien toimintaohjeiden ja reseptien dokumentointi paperisina.

Onko poikkeusoloja varten tehty varautumissuunnitelma?	Kyllä				
Kuinka usein varautumissuunnitelma päivitetään?	kerran vuodessa				
Kuka/ketkä vastaavat varautumissuunnitelman päivittämisestä?	Ateria- ja puhtauspalvelupäällikkö				
Miten varmistetaan, että suunnitelma on koko henkilöstön sekä päättäjien tiedossa?	Ateria- ja puhtauspalvelupäällikkö huolehtii yhdessä esihenkilöidensä kanssa tiedon jakamisesta				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	

Huoltovarmuus

Ruokapalveluiden varautumisessa tärkeimmiksi nousevat huoltovarmuus ja logistiikka, jotka ovat kansallisen ruokaturvan perusta. Huoltovarmuudessa huomioidaan erilaisia tekijöitä, kuten ruoan saatavuutta, hintaa, laatua ja ympäristövaikutuksia. Huoltovarmuuden varmistamiseksi on hyvä tehdä yhteistyötä eri toimijoiden, kuten viljelijöiden, elintarvikealan yritysten ja viranomaisten kesken. Kotimaisten tuotteiden käyttäminen lisää huoltovarmuutta, joten alueellisten pienten ja keskisuurten yritysten toimintakyvyn säilyttäminen on alueellisen huoltovarmuuden kannalta tärkeää.

Tulevaisuudessa kestävä ruokaturva ei tule pelkästään perustumaan globaaliin keskittämiseen ja tuotannon ulkoistamiseen, vaan paikallisen tuotannon ja kulutuksen globaaliin verkostoitumiseen. Tämä tarkoittaa valtioille sekä oikeutta että velvollisuutta omaan ruokatuotantoon. Globaali elintarviketilanne ja -näkyvä velvoittavat myös Suomen huolehtimaan kotimaisesta tuotannosta.

Millaista yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa huoltovarmuuteen liittyen?	Hankintasopimuksissa on määritelty tavarantoimittajille vastuut, samoin yrittäjille (kuljetus)
Onko huomioitu hankinnassa esim. tuontiraaka-aineiden valinnassa mahdolliset toimituskatkokset ja miten nämä korvataan?	Kyllä on huomioitu, vaihtoehtoiset tuotteet käytössä
Kuinka hajautettuja / keskitettyjä elintarvikehankinnat ovat?	Kaikki elintarvike ja puhtauspalvelujen hankinnat ovat keskitettyjen sopimusten piirissä
Miten huomioitte paikallisten ja kotimaisten raaka-aineiden ja ruokatuotteiden merkityksen sekä saatavuuden huoltovarmuuden kehittämisessä?	Määrittelemällä hankinnoissa kotimaisuusasteen ja paikallisesti saatavien elintarvikkeiden käytön.
Onko puhtauspalveluille laadittu oma varautumissuunnitelma?	Kyllä on
Onko puhtauspalvelun varautumissuunnitelma nivottu yhteen ruokapalvelun ja kunnan yhteisen varautumisen suunnitelman kanssa?	Kyllä on

Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	

Määräysten mukainen toiminta

Ateria- ja puhtauspalveluiden tulee seurata ja noudattaa omaa toimintaansa koskevia lakeja ja asetuksia, ja olla niistä selvillä. Ruokapalveluille voidaan tehdä erilaisia tarkastuksia ja auditointeja.

Lakien ja asetusten noudattamisen seuranta voi olla osa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, mutta se voi myös olla viranomaisten lakisääteinen tehtävä. Asiakkaiden yksityisyyden suojasta huolehditaan noudattamalla tarkkuutta esimerkiksi erityisruokavalioiden merkinnässä ja tietojen tallennuksessa ja tietojen asianmukaisessa tuhoamisessa ("potilasruokakortit" keskitetyssä ruoanjakelussa). Toiminnassa noudatetaan EU:n GDPR tietosuojaa-asetusta henkilötietojen käsittelyssä.

Palvelutoiminnan tulee myös varmistaa, että yritykset ja muut yhteistyökumppanit esim. tavarantoimittajat noudattavat voimassa olevia lakeja ja määräyksiä.

Miten ruokapalveluita koskevat päivityvät lait, asetukset ja suositukset huomioidaan?	seuraamalla lainsäädännön muutoksia ja ottamalla niitä käytäntöön mahdollisimman pian				
Mihin säännöllisiin viranomaistarkastuksiin, auditointeihin ja sisäiseen valvontaan ateria- ja puhtauspalvelut osallistuvat?	Omavalvonnan Oiva-raportointi Työpaikkaselvitykset Koulumaito - ja hedelmätukien tarkastukset				
Millaista palautetta valvonnasta ja auditoinneista on saatu?	Asiat ovat kunnossa ja huolella tehtyjä				
Miten huolehditaan, että GDPR:n edellyttämät tietosuojavaatimukset toteutuvat?	koko henkilöstö on osallistunut ja suorittanut GDPR:n koulutuksen				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	

Tuote- ja palvelutoimittajien arviointi

Toimittajia tarkasteltaessa arvioidaan, miten toimittaja ottaa huomioon ja kehittää kokonaisvastuullisuuttaan tuotannossaan ja toiminnassaan. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalisten ja ympäristönäkökohtien huomioiminen, työllisyyden edistäminen sekä oman henkilöstönsä osaamisen kehittäminen.

Toimittajia arvioidaan myös niiden kyvystä noudattaa erilaisia lainsäädäntöön ja asetuksiin liittyviä vaatimuksia, sekä toimittajien välittömien ja välillisten vaikutusten suhdetta yhteiskuntaan ja sen eri osapuoliin. On tärkeää, ettei esim. alihankinnassa tai tilapäisen työvoiman hankinnassa käytetä yrityksiä, jotka laiminlyövät lakisääteisiä maksuja ja velvoitteita. Lisäksi on entistä tärkeämpää pyrkiä huomioimaan elintarvikkeiden tuotantoketjun eri vaiheiden (myös alkutuotannon ja raaka-aineiden jalostuksen) toteutuminen kestävästi.

Miten toimittajilta vaaditut vastuullisuuden toiminnot ja niiden kehittäminen näkyvät tuote- ja palveluhankinnoissa?	Suoritetaan keskeisille hankintakumppaneille auditointeja ja kehitetään yhdessä toimittajien kanssa tuotteita ja palveluja. (ruokalistat, mitoitukset)				
Millainen selvitys toimittajilta vaaditaan ympäristövaikutusten vähentämisestä, henkilöstön hyvinvointiin ja työoloihin liittyvästä kehittämisestä?	Hankintayhteistyössä suurilta toimittajilta EU:n yritys vastuullisuusraportointia, Hankinnoissa pakollisina on lakisääteisten velvoitteiden täyttyminen				
Millainen selvitys toimittajilta vaaditaan oman alihankintaketjuna vastuullisuudesta?	Samat kuin edellä, hankinnoissa edellytetään EDPS – lomakkeiston täyttämistä				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	